

**АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗА ПРЕДЛОГ УРЕДБЕ
О КРИТЕРИЈУМИМА, УСЛОВИМА И НАЧИНУ ОБРАЧУНА ПОТРАЖИВАЊА И
ОБАВЕЗА ИЗМЕЂУ КУПЦА-ПРОИЗВОЂАЧА И СНАБДЕВАЧА**

ПРИЛОГ 2: Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Усвајањем Закона о ратификацији уговора о оснивању Енергетске заједнице („Службени гласник РС”, број 62/06) Република Србија постала је чланица Енергетске заједнице, а самим тим прихватила је обавезу да примени европске Директиве у области ОИЕ.

У складу са Директивом 2009/28/ЕЗ којом се промовише коришћење ОИЕ и Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице од 18. октобра 2012. године (Д/2012/04/МС – ЕнЗ) одређен је веома амбициозан обавезујући циљ за Републику Србију који износи 27% ОИЕ у њеној бруто финалној потрошњи енергије (у даљем тексту: БФПЕ) у 2020. години, од чега 10% ОИЕ мора бити у сектору транспорта.

Да би се мерио напредак остваривања циља од 27% прате се показатељи у три сектора (појединачни циљеви):

- учешће ОИЕ у сектору електричне енергије,
- учешће ОИЕ у сектору топлотне енергије,
- учешће ОИЕ у сектору саобраћаја.

Вредности и динамика раста наведених показатеља до 2020. године били су дефинисани у оквиру Националног акционог плана за ОИЕ. Достицањем појединачних циљева омогућава се постизање укупног циља од 27% у БФПЕ 2020. Услед потребе да се поред коришћења хидроенергије и биомасе повећа коришћења свих ОИЕ у енергетици, Република Србија је почела да подстиче производњу електричне енергије из ОИЕ од 2009. године.

Пресек стања коришћења удела ОИЕ по секторима у БФПЕ у 2018. години и 2019. години у односу на планирани удео у 2019. години приказан је у Табели 1.

Табела 1.: Удео ОИЕ по секторима у БФПЕ у 2018. години и 2019. години у односу на планирани удео ОИЕ у 2019. години

	2018	2019	Планиран удео ОИЕ у 2019 (НАПОИЕ)
ОИЕ – грејање и хлађење (%)	24,29	26,64	28,6%
ОИЕ – електрична енергија (%)	28,66	30,11	35,1%
ОИЕ – саобраћај (%)	1,18	1,14	8,4%
ОИЕ – укупно учешће у БФПЕ (%)	20,32	21,44	25,6%

2) Која промена се предлаже?

Новом Уредбом стварају се услови за активно укључивање грађана у енергетску транзицију што је пракса у целој Европи.

Притом, у европском законодавству, посебно Red II Directive, предвиђена је обавеза прописивања поједностављена процедуре прикључења на мрежу за домаћинства.

Промена која се предлаже јесте поједностављење процедуре прикључења, чиме се постиже скраћивање рокова и смањују трошкови издавања аката

3) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Промене јесу неопходне, јер би се из ових разлога грађани у великом броју одлучили да стекну статус купца-произвођача, а индиректна последица би била и повећање заштите животне средине смањењем коришћења фосилних горива повећањем обновљивих извора енергије подстицање развоја нових технологија и допринос локалној заједници;

Такође, промена је неопходна јер су након доношења новог Закона о коришћењу ОИЕ, грађани, привреда и јавни сектор исказали велики интерес за постављање соларних панела за производњу електричне енергије за сопствене потребе.

Како би се остварио напредак у циљу повећања удела ОИЕ у бруто финалној потрошњи енергије у РС извршена је прелиминарна процена површине кровова погодних за постављање соларних панела. У Републици Србији у овом тренутку постоји око 600 км² кровова, одакле произлази да уколико би се искористило само 10% наведене површине за постављање соларних панела на крововима објеката, могло би се инсталирати 6 GW (6.000 MW) производних објеката електричне енергије из соларних панела. Значај овог је видљив уколико се тај податак упореди са податком да у Србији тренутно има само 11 MW инсталисане снаге из соларних панела. Циљ поједностављење процедуре прикључења на мрежу је дакле да се за домаћинства (грађане и грађанке) омогући једноставан поступак да за сопствену потрошњу користе обновљиве изворе енергије.

Додатно, промене су неопходне и због статуса кандидата за чланство у ЕУ који је Европски савет дао Републици Србији 1. марта 2012. године, док је одлуку да се отворе приступни преговори са Србијом донео 28. јуна 2013. године. Из опште обавезе која проистиче из процеса приступања ЕУ, да се правни систем Републике Србије усклади са правним поретком ЕУ, промена је неопходна да би се извршило усклађивањем са новом политиком ЕУ у области ОИЕ.

4) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Предложена промена утицаће на домаћинства, стамбене заједнице и крајње купце који нису домаћинства и стамбене заједнице, а под њима сматрамо индустријске производне објекте односно привредне субјекте, надлежног Оператора система и снабдевача.

5) Каково је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Значајна промена је увођење новог концепта („купац произвођач”, заједница обновљивих извора) у сектору електроенергетике. Први пут домаћинства и индустрија могу да инсталирају на своје објекте ОИЕ (фотопанеле) и да их користе за снабдевање сопствене потрошње, а да вишак енергије испоруче у мрежу или ускладиште ради каснијег коришћења.

Примери добре праксе земаља чланица Енергетске заједнице дати су у Табели 5 која приказује повећање броја фотопанела по годинама:

Година	Јерменија	БиХ	Грузија	Грчка	Молдавија	Украјина
2017	/	4	28	746	/	3010
2018	779	5	67	1007	56	4469
2019	/	5	/	1104	/	/
Укупно изграђено	779	14	95	2.857	56	7479
У изградњи	110	/	/	/	/	/

Табела 5.: Преглед фотопанела у земаљама чланицама ЕнЗ

ПРИЛОГ 3: Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године предвиђено је повећање коришћења ОИЕ до 2030. године. Директивом из 2018. године постављен је циљ од 32% удела ОИЕ у енергетском миксу ЕУ до 2030. године, а нацртом будуће Директиве ЕУ о ОИЕ планира се да ЕУ до 2030. године добије чак 40% енергије из ОИЕ, јер је циљ ЕУ да смањи емисије гасова са ефектом стаклене баште за 55% до 2030. године у односу на ниво из 1990. године (претходни циљ је био 40%). У процесу усклађивања са директивама ЕУ приступило се изради Националног интегрисаног енергетског и климатског плана који ће поставити нове далеко амбициозније циљеве за 2030. годину у погледу ОИЕ и бити основа за израду нове Стратегије развоја енергетике.

Поред тога чланом 65. Закона о енергетици прописано је да је коришћење ОИЕ у интересу Републике Србије.

Жељена промена је смањење употребе фосилних горива и повећање коришћења ОИЕ, које има велики друштвени значај, имајући у виду да ОИЕ обезбеђују заштиту животне средине, доносе велике здравствене користи, обезбеђујући чисту, безбедну енергију, без негативних ефеката.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Овом Уредбом жели се постићи повећање производње електричне енергије из обновљивих извора као и отклањање непотребних административних баријера (поједностављење поступака, дигитализација) и омогућавање да грађани буду активни учесници у производњи електричне енергије из обновљивих извора што је пракса у целој Европи.

3) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева?

У области ОИЕ прати се показатељ учешће ОИЕ у бруто финалној потрошњи енергије и то укупно и појединачно у три сектора:

- учешће ОИЕ у сектору електричне енергије,
- учешће ОИЕ у сектору топлотне енергије,
- учешће ОИЕ у сектору саобраћаја.

Изградња нових производних објеката на крововима довешће до повећања производње електричне енергије из ОИЕ што ће повећати учешће ОИЕ у сектору електричне енергије а последично и учешће ОИЕ у БФПЕ.

ПРИЛОГ 4: Кључна питања за идентификовање опција јавних политика

1) Које релевантне опције (алтернативне мере, односно групе мера) за остварење циља су узете у разматрање? Да ли је разматрана „*status quo*” опција?

Разматране су различите опције за одређивање критеријума, услова и начина обрачуна потраживања између купца произвођача и снабдевача. За крајње купце који су домаћинство или стамбена заједница уредбом је предвиђен начин обрачуна потраживања и обавеза са снабдевачем путем нето мерења, а ако купац произвођач није из категорије домаћинство или стамбена заједница, снабдевач са купцем произвођачем путем нето обрачуна слободно уговара услове обрачуна узајманих потраживања и обавеза.

Пошто за РС није прихватљива опција „*status quo*” определили смо се за опцију која у потпуности одговара постављеном циљу при чему се водило рачуна да се поједностави поступак за стицање статуса купца произвођача који припадају категорији домаћинства и стамбених заједнице.

2) Да ли су у оквиру разматраних опција идентификоване институционално управљачко организационе мере које је неопходно спровести да би се постигли посебни циљеви?

Како је у европском законодавству, посебно Red II Directive, предвиђена обавеза прописивања поједностављене процедуре прикључења на мрежу за домаћинства уредбом је предвиђено за купца произвођача који је домаћинство или стамбена заједница да је дужан да, након изградње производног објекта и прилагођавања мерног места, снабдевачу поднесе захтев за закључење уговора о потпуном снабдевању са нето мерењем односно нето обрачуном. Када је реч о индустријским објектима преко 10,8 kW постоји обавеза подношења више захтева различитим субјектима из разлога што је тако предвиђено правилима о раду надлежних оператора система електричне енергије када је у питању прикључење истих, прописима којима се уређује планирање и изградња објеката и прописима којима се уређује енергетика.

3) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Изабрана опција неће утицати на додатне трошкове других институција које су укључење у њено спровођење.

ПРИЛОГ 6: Кључна питања за анализу економских ефеката

1) Које трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката?

Не постоје нови трошкови који ће се проузроковати привреди, појединој грани, односно одређеној категорији привредних субјеката, односно не постоје додатни трошкови због увођења купца-произвођача у смислу прикључења. Наиме трошкови који постоје су најпре трошкови набавке соларних панела односно других елемената производног објекта из ОИЕ, као и трошкови који већ постоје када је у питању прикључење на преносни и дистрибутивни систем. Дакле, ови трошкови су опционог карактера односно постоје уколико се купац одлучи да постане купац произвођач. Међутим са овим трошковима повезани су и користи које се односе на побољшање услова за улагање у постројења за производњу енергије из ОИЕ. Поједностављивањем административних процедура ствара се већа правна сигурност, смањује се ризик улагања и самим тим повећава банкабилност пројеката.

Ово је нарочито значајно за друштвено одговорне компаније које желе да „озелене“ свој портфолио односно да смање своју емисију гасова са ефектом стаклене баште а последично и да смање своје рачуне за утрошену електричну енергију

Трошкови који већ постоје односе се на:

Трошкови које ће крајњи купац имати у току стицања статуса купца-произвођача, у сегменту процеса прикључења на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система, имају следеће компоненте:

- Трошкове реализације Уговора о изради Студије прикључења;

- Трошкове реализације Уговора о прикључењу објекта.

У складу са чланом 118. Закона о енергетици прописана је обавеза израде Студије прикључења у случају прикључења на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система.

Имајући у виду да је у току припрема сета подзаконских аката Закона о енергетици који могу утицати на обим и структуру трошкова по горе наведеним уговорима, апсолутне вредности нису дефинисане.

Сходно тренутном предлогу Уредбе о критеријумима, условима и начину обрачуна потраживања и обавеза између купца-произвођача и снабдевача, за производни објекат који има инсталисану снагу мању или једнаку 10 MW, за стицање статуса купца произвођача не израђује се Студија прикључења већ сепарат о прикључењу и не закључује се Уговор о прикључењу.

Што се тиче трошкова које ће крајњи купац имати према „Електродистрибуција Србије“ д.о.о, приликом стицања статуса купца произвођача, односно који се односе на прикључење на дистрибутивни систем електричне енергије.

а) Поједностављена процедура, за производни објекат снаге 10,8kW или мање

Пре прикључења објекта купца-произвођача постојећи корисник система сноси трошкове прилагођења мерног места.

б) Редовна процедура, за производни објекат снаге преко 10,8kW

Трошкови које сноси постојећи корисник, који гради производни објекат су зависни од напонског нивоа на који је прикључен постојећи објекат и снаге производног објекта. Типичан пример, који се често јавља у пракси, је изградња производног објекта снаге 50kW, са прикључком на мрежу ниског напона. За тај случај корисник система сноси следеће трошкове:

- издавање сепарата за пројектовање и прикључење
- израда студије прикључења
- издавање одобрења за прикључење – РАТ
- прилагођење мерног места (материјал, рад, транспорт, монтажа и демонтажа мерног уређаја),
- трошкови службеног надзора, манипулација и теничког пријема

2) Да ли изабрана опција утиче на конкурентност привредних субјеката на домаћем и иностраном тржишту (укључујући и ефекте на конкурентност цена) и на који начин?

Изабрана опција утиче двојачко на конкурентност привредних субјеката. С једне стране, повећање накнаде за повлашћене произвођаче електричне енергије ће повећати трошкове пословања привредних субјеката који су велики потрошачи електричне енергије, а са друге стране домаћим фирмама које се баве производњом опреме која се користи у области ОИЕ, као и израдом софтвера за управљање радом електрана на ветар донеће веће

приходе. Такође, рад берзе електричне енергије биће значајно ефикаснији с обзиром на то да ће произвођачи који остварују тржишне премије морати да продају део енергије на тржишту електричне енергије. Повећање трошкова производног процеса по основу повећања накнаде утицаће на крајњу цену производа, а са друге стране, фирме које се баве продајом опреме за коришћење ОИЕ такмичиће се са нижом продајном ценом за пројекте који стекну право на тржишну премију.

2) Да ли изабрана опција утиче на трансфер технологије и/или примену техничко-технолошких, организационих и пословних иновација и на који начин?

Одабрана опција утиче на структуру енергетске производње у Србији на начин да се повећава удео нових технологија у области производње соларне енергије.

ПРИЛОГ 7: Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Није могуће унапред одредити трошкове који произилазе из изабране опције.

Грађани ће имати трошкове за инвестирање у соларне панеле а према проценама инвестиција ће се вратити за 5,6 година. Све остали трошкови кроз поједноствљење процедуре су значајно умањени.

Директна корист огледа се у:

- мањим рачунима, додатни приходи
- пасивни купац постаје активни купац на тржишту који самостално доноси одлуке на основу производње, потрошње и ускладиштене електричне енергије
- мањи губици у мрежу
- веће коришћења ОИЕ и мања емисија ГХГ и другог загађивача, долази до подизања зелене свести и очувања животне средине
- допринос остваривању циљева повећања удела обновљиве енергије у бруто финалној потрошњи укупне енергије у Србији.

ПРИЛОГ 8: Кључна питања за анализу ефеката на животну средину

1) Да ли изабрана опција утиче и у којем обиму утиче на животну средину, укључујући ефекте на квалитет воде, ваздуха и земљишта, квалитет хране, урбану екологију и управљање отпадом, сировине, енергетску ефикасност и обновљиве изворе енергије?

Коришћење ОИЕ кључно је у борби против климатских промена и загађења животне средине. Имајући у виду да је сектор енергетике, који се доминантно заснива на коришћењу фосилних горива, највећи емитер гасова са ефектом стаклене баште као и материја које су штетне за здравље људи, коришћење ОИЕ као алтернативних извора енергије фосилним горивима позитивно утиче на животну средину. Циљ је да до 2030. године ефекат стаклене баште буде смањен за 50%, а допринос купца-произвођача у остваривању тог циља ће бити значајан.

ПРИЛОГ 9: Кључна питања за анализу управљачких ефеката

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

На надлежном оператору система и снабдевачу је процена запошљавања већег броја лица у зависности од њихових постојећих и будућих потреба.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

За реализацију изабране опције није било потребно извршити наведене промене.

б) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Дигитализовање поступака које је предвиђено одабраном опцијом утицаће на транспарентнији рад јавне управе.

1) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Оператор дистрибутивног односно затвореног дистрибутивног система је дужан да обезбеди могућност достављања докумената електронским путем, отварањем посебне електронске адресе и да учини јавно доступним све информације о начину достављања на својој интернет страници.

ПРИЛОГ 10: Кључна питања за анализу ризика

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

Није препознат ризик за спровођење Уредбе о критеријумима, условима и начину обрачуна потраживања и обавеза између купца-произвођача и снабдевача.